

quam rem et naturam quamdam, sicque de novo fundare aliam intentionem, quæ denominet ipsam. Et sic respectu nature, in qua fundatur, est forma denominans, quod est formaliter esse universalitatem, ipsa vero concepta ut natura quædam est fundans et denominata ab alia secunda intentione inde resultante, et sic est denominative universalis.

Dicimus ergo: Quod universale in communi non coincidit cum membro dividente, quod est genus formaliter, et *ut quo*, sed denominative, et *ut quod*: id est universale in communi non est forma, qua aliquid est genus, sed qua est universale, illa tamen forma concepta ut res quædam suscipit in se denominationem generis respectu quinque prædicabilium, et sic denominatur a suo membro dividente. Et eadem ratione unum membrum dividens potest a suo opposito denominari, sicut genus potest dici species, id est intentio generis denominatur esse quædam species universalis, et individuum est species, id est intentio individui quædam species est intentionis. Et specieitas in abstracto etiam potest denominari species, quia formæ rationis per omnia transcendunt, quia in omnibus fundantur.

Si istes: Universale includitur in differentiis contrahentibus ipsum: tum quia differentiæ contrahentes etiam universaliter prædicantur; tum quia unum ex prædicabilibus est differentia. Ergo universale non est genus ad illa, quia genus extra differentias est.

Respondet. negando antecedens: Nam differentiæ quibus dividitur universale in quinque prædicabilia non sunt relationes universalitatis, sed modi differentiales, quibus relatio ista contrahitur, et ideo formaliter non sunt universalitas; possunt

tamen esse denominative, sed hoc non est includi in illis formaliter et essentialiter genus, sed ipsa posse esse fundamentum universalitatis, hoc enim convenire potest omni enti abstrahibili, sive sit reale, sive rationis. Quod autem unum ex prædicabilibus sit differentia, non arguit quod universale includitur formaliter in differentiis, id est in modis se contrahentibus, sed in intentione differentiæ, quæ est quædam species universalitatis ex tali modo contrahente resultans, scilicet ex modo in quale essentialiter.

Circa secundum, quod in titulo articuli quæritur: An divisio ista in quinque prædicabilia sit immediata?

Respondetur: Parum referre sic, vel aliter loqui. Potest enim dici quod universale immediate dividitur in universale essenziale et accidentale, non quidem sumendo essenziale et accidentale absolute, sed prout invenitur in ratione universalis, quatenus scilicet unum existens respicit multa modo essentiali, vel modo accidentali. Deinde vero modus respiciens plura essentialiter alius est in quid per modum generis, vel in quid per modum speciei, vel in quale per modum differentiæ. Et similiter modus respiciendi plura accidentaliter alius est accidentaliter proprie, vel accidentaliter communiter. Et sic potest dici quod est divisio immediate in illa duo membra tanquam generica, et mediate in istas quinque tanquam in species infimas.

Potest etiam dici quod universale immediate dividitur in illas quinque species, quia prædicatio essentialis et accidentalis ut sic, non per se dividunt rationem universalitatis, nisi quatenus pertinent ad ipsam rationem generis, vel speciei etc. Absolute enim essentielle vel accidentale potest inveniri etiam ex-

tra prædicationem universalem: sicut cum dico: Petrus est hic homo, est prædicatio accidentalis: non ergo essenziale et accidentale ut sic, sunt per se et proprie differentiæ universalis, cum extra prædicationem universalem inveniantur, sed solum accidentale et essenziale quatenus constituunt, vel imbibuntur in ipsa ratione generis, vel speciei, vel proprii etc.

QUÆSTIO VII.

DE GENERE.

ARTICULUS I.

Utrum definitio generis tradita a Porphyrio sit bona.

Genus logicum definitur a Porphyrio: *Id quod prædicatur de pluribus specie differentiibus in eo quod quid.* In qua definitione tria explicantur.

Primum est ratio communis omni prædicabili, in illis verbis: *quod prædicatur de pluribus*; hoc enim omni prædicabili commune est. Unde intelliges non definiri hic universale pro materiali, seu substrato, sed pro ipsa ratione universalis, quia illud prædicatum commune, scilicet prædicari de pluribus non est naturæ, sed universalitatis.

Secundum, quod explicatur in definitione, est id quod specialiter pertinet ad rationem generis ex parte termini quem respicit, a termino enim relationes specificantur. Et sic ponitur illa particula: *de pluribus specie distinctis*; hæc enim respicit pro termino universalitas generica.

Tertium denique, quod explicatur in hac definitione, est modus seu ratio prædicandi, scilicet *in quid.*

Quantum ad primam particulam: Quid sit prædicari de pluribus satis in superioribus explicatum est, id enim pertinet ad rationem universalitatis. Quid sit autem id, quod de pluribus prædicatur tanquam essentielle definitum cui ista definitio essentialiter convenit, dicemus in sequenti articulo. Unde ad exactam explicationem hujus definitionis sufficit explicare in præsentibus duas particulas: *de pluribus specie differentiibus, et in quid.*

Igitur, quoad priorem particulam: *de pluribus specie differentiibus*, dicendum est quod, licet alia prædicabilia possint dici de pluribus specie differentiibus, sicut aliquæ differentiæ genericae, et proprietates etiam genericae dicuntur de subiectis specie differentiibus, tamen hoc materialiter se habet in talibus prædicabilibus.

Solum autem generi formaliter et per se convenit prædicari de pluribus specie differentiibus; alia enim prædicabilia, licet possint prædicari de pluribus specie differentiibus, tamen etiam salvantur sine hoc quod prædicentur de pluribus differentiibus specie, ut patet in differentiis et proprietatibus specificis, unde non habent specie differre ea quæ sunt inferiora talium prædicabilium ex eo præcise quod inferiora illorum sint.

Genus autem ex eo præcise quod genus est habet quod ea quæ sunt ipsi inferiora specie differant, quia ex intrinseca ratione generis dicit aliquid contrahibile et divisibile per differentias specie diversas, quæ differentiæ continentur in ipso genere potentialiter, et ex illo originantur, ut bene notavit Cajetanus, super istud caput de genere, ex Alberto Magno, unde ex ipsa formali ratione generis petit habere inferiora specie distincta.

Secunda particula, scilicet: *prædi-*

cari in quid, explicat modum et rationem formalem prædicationis generis, quatenus genus est. Ad quod intelligendum oportet advertere quod illa particula *in quid*, ut saepe docet S. Thomas, potest querere vel de supposito, vel de natura: sicut querenti quid natet in mari, respondemus quod piscis; et querenti quid est homo, respondemus quod animal rationale; et in præsentia, cum dicitur quod genus prædicatur *in quid*, intelligitur hoc secundo modo, non primo.

Rursus secundo, oportet videre quomodo prædicatio *in quid* differat a prædicatione *in quale*, non solum quando accidentaliter est, id enim est manifestum, sed etiam quando essentialiter, sicut prædicatur differentia. Non enim debemus dicere absolute quod differentia prædicatur *in quid*, ut admittunt quidam recentiores, sed genus prædicatur *in quid*, et differentia *in quale*; id est genus prædicatur modo substantivo quidditativo, differentia autem modo adjectivo essentialiter etiam, ut notat S. Thomas, Opusc. XLVIII, c. de genere, in fine; et ideo dicitur differentia prædicari in quale quid, id est in quale essentialiter, seu quidditativo, differentia enim, licet essentialiter sit, munus tamen et prædicationem differentia exerceat per modum adjectivæ, non per modum substantivi, quod pertinet ad quid.

Et ratio est: Quia differentia munus est non præbere primum fundamentum quidditatis, sed advenire generi, illudque determinare ut constituatur species; unde nunquam se habet ut primum fundamentum et prima ratio quidditatis, sed tanquam ratio contrahens, et adveniens alteri, illudque determinans, unde modus ejus est determinare et actuare aliquid prius præsuppositum et contrahibile, ut genus, et ideo ad genus pertinet modus substantivus,

ad differentiam autem modus qualificativus, seu adjectivæ, et illud dicitur *quid*, hoc *quale*. Et quando Philosophus dixit in VII Topic., cap. II, utramque partem definitionis prædicari in quod quid, sensus est quod utraque pars prædicatur essentialiter, diverso tamen modo, genus in quid, et differentia in quale.

Tertio consideratur adhuc in ipso modo prædicandi in quid differentia qua prædicatur genus in quid, et qua prædicatur species; prædicatur enim species in quid complete, quia prædicat integram et completam rationem quidditatis, et genus prædicatur in quid incomplete, quia prædicat partem constitutivam essentialiter, quæ potentialiter est, et prima, et tanquam fundamentum differentia contrahentis. Uterque autem modus significandi dicitur modum substantivum et in quid. Cujus ratio est, quia substantia significatur ut totum et completum ens, pertinet enim ad substantiam habere rationem totius et suppositi. Similiter pertinet ad modum substantivæ esse quasi substans, seu fundamentum aliorum, et id quod habet rationem primi in aliquo genere. Inde tracta est similitudo ut modo substantivo dicantur significare, vel ea quæ significantur per modum totius, vel quæ significantur per modum fundamenti et primi in aliquo ordine. Et species quidem significat per modum quid, seu per modum substantivum, quia significat integrum et completum in ratione quidditatis. Genus autem significat per modum quid, et modo etiam substantivo, quia significat per modum primi prædicati, quod est fundamentum et radix aliorum. Et hoc totum explicat ipsa definitio dicendo in definitione generis, quod prædicatur *in quid de pluribus specie differentibus*, id est quasi contrahibile per differentias specificas, id

autem quod est contrahibile est primum prædicatum, continens illas in potentia. In definitione autem speciei dicitur: *in quid de pluribus numero differentibus*, per quod designatur integra ratio quidditatis non amplius contrahibilis per differentias formales et specificas, sed multiplicabilis per singulares, quæ sunt materiales.

Si inquiras: Utrum ista definitio generis sit essentialis, vel descriptiva?

Respondetur: Ut traditur a Porphyrio descriptivam esse, ut ipse significat, et D. Thomas sic eam vocat Opuscul. XLVIII, cap. II. Essentia enim generis consistit in ratione universalitatis, quæ tali modo respicit inferiora, quod sunt specie distincta, et per modum quid. Definitio autem ejus traditur per prædicabilitatem, quæ est passio universalis. Ergo explicat naturam generis per proprietatem, quod est esse descriptivam. Potest tamen reduci ad essentialem dicendo: Genus est universale respiciens (vel aptum respicere, si fundamentaliter tradatur) plura specie distincta in quid. Ubi traditur definitio per prædicatum superius, seu genericum, quod est ly *universale*. Et per differentiam intrinsecam, scilicet tali modo respicere, id est in quid, et talem terminum habere scilicet plura specie distincta.

Solvuntur argumenta.

Contra particulam *in quid* arguitur: Nam convenit aliis a definito, etiam si sumatur prædicatio in quid de pluribus specie distinctis; et prædicari in quale potest convenire generi; ergo male ponitur illa particula. Antec. quoad primam partem prob.: Nam ens prædicatur in quid de plu-

ribus specie distinctis; est enim prædicatum quidditativum, utpote in ipsis quidditatibus imbibitum; et tamen non est genus, cum sit analogum. Ipsa etiam definitio prædicatur in quid de definito; querenti enim quid est homo, recte respondetur: animal rationale. Et ipsa etiam differentia, cum sit nobilior genere, nobiliori etiam modo debet prædicari; est autem nobilior modus prædicari in quid, hoc est prædicari substantivæ, quam prædicari in quale, quod est prædicari adjectivæ, et per modum accidentis; ergo debet illi convenire, et non solum generi. Quoad secundam partem prob.: Quia in prædicamento substantivæ genera et species vocantur secundæ substantiæ; has autem dicit Philosophus, in cap. de substantia, text. VII, significare quale quid, et addit quod genus et species circa substantiam qualitatem determinant; ergo genus prædicatur in quale. Deinde hæc prædicatio: Album est coloratum, est prædicatio generis, sicut hæc: Albedo est color; et tamen coloratum prædicatur per modum adjectivæ, et consequenter in quale; ergo non est de ratione generis prædicari in quid.

Respond. Neg. antec. Ad primam partem respond.: Quod ens non est prædicatum quidditativum, sed transcendens, et in omni re imbibitum, sive ad quidditatem pertineat, sive non; unde quod est commune quidditati et non quidditati non potest quidditativum conceptum constituitur. Et ita præsupponitur conceptus transcendens ad conceptum quidditatis, non illum constituit, nec magis pertinet ad quid, quam ad quale. Sicut enim quando dicimus: Quid est homo, et respondetur quod ens, sic etiam quando dicimus: Qualis est homo, et responderi potest quod ens. Et ulterius, quia

ens analogum est, non prædicatur in quid simpliciter et secundum unam rationem, sed secundum plures, et solum proportionaliter unam, genus autem prædicatur in quid simpliciter et ut unum.

Ad id quod dicitur de definitione, respond. : Quod definitio est quid complexum, et continet non solum rationem in quid, sed etiam rationem in quale; constat enim ex genere et differentia, nec prædicatur in quid, sicut genus, sed ad modum speciei, per modum integræ quidditatis, quam explicat.

Ad id quod dicitur de differentia, respond. : Quod, licet sit nobilior quam genus ex parte rei significatæ, ex parte tamen modi prædicandi non prædicatur in quid, quia modus prædicandi non sequitur præcise modum essendi in re, sed modum concipiendi. Quod S. Thomas docet, vii Metaph., lect. 1; et Opuse. xlii, cap. xix. Differentia autem concipitur ad modum determinantis et actuantis, genus autem ut determinabile et contrahibile. Et ideo hoc fundat in quid, modo explicato, illa vero in quale.

Ad secundam partem argumenti, respond. : Quod Philosophus vocat secundas substantias quale quid, et quod determinant qualitatem, non respectu naturæ et quidditatis, sed comparatione ad primas substantias, quæ significant suppositum sustentans; respectu enim suppositi, tam species, quam genus, et reliqui gradus superiores habent rationem prædicati, et rationem formæ sustentatæ a supposito; comparative autem ad naturam et essentiam, quam constituunt, una pars constituens, scilicet genus dicitur in quid, et alia, scilicet differentia dicitur in quale. De qua solutione videndus est Cajetanus, super cap. v Categoriar. Unde etiam solvitur alia instantia : quia genus se habet

ut forma respectu inferioris de quo prædicatur; ergo non prædicatur in quid, sed ut informans. Resp. enim quod genus se habet ut forma non ex parte rei, quam explicat, neque comparative ad naturam, quam constituit, sed ex parte modi se habendi ut prædicatum quod respectu subjecti induit modum formæ, et comparative ad primam substantiam, a qua sustentatur; quo sensu D. Thomas, 1-ii, quæstion. xviii, art. vii, ad 3, dicit quod genus comparatur ad speciem ut quid formalius, quatenus est minus contractum.

Ad ultimam prob. resp. : Quod in illa prædicatione : Album est coloratum: ly coloratum tenetur substantive respectu albi, licet sit adjectivum respectu corporis, seu subjecti coloris; unde respectu subjecti erit prædicatio denominativa et adjectiva, respectu tamen albi, quod est suum inferius, est prædicatio quidditativa, ratione formæ importatæ.

Secundo arguitur : Contra particulam : *de pluribus specie differentibus*. Nam genus etiam prædicatur de pluribus numero differentibus, sicut animal de Petro et Paulo; ergo non explicatur in definitione adæquatus terminus generis.

Si dicas solum explicari immediatum, qui est species, instatur in prædicatione generis de individuis genericis, ut quando prædicatur animal de hoc animali, et de illo animali; tunc enim immediate prædicatur de individuis, et non de speciebus; ergo definitio est diminuta. Item genus potest prædicari de pluribus non solum specie, sed etiam genere differentibus, sicut genus supremum, quod prædicatur de pluribus generibus mediis, quæ sunt species subalternæ; ergo illa particula : *de pluribus specie differentibus* non sufficienter explicat intentionem generis in communi.

Resp. : Quod genus prædicatur de pluribus numero differentibus mediate, scilicet hoc ipso quod prædicatur de pluribus specie differentibus. Cum enim sub specie, contineantur individua, et quidquid prædicatur universaliter de aliquo prædicatur de omni contento sub illo, per principium *dici de omni*, consequenter genus prædicatur etiam de pluribus numero differentibus, non tamen sicut species infima, quæ immediate de illis prædicatur.

Et ad replic. de individuis genericis, resp. : Quod etiam prædicatur de illis mediate, sive sint contenta in eadem specie infima, sive in diversis. Exprimunt enim individua generica, gradum genericum individuum, non exprimendo gradum specificum, mediante quo sub generico continentur. Et quia non exprimunt ipsum gradum specificum, illum tamen includunt, et mediante eo pertinent ad genericum, ideo dicuntur mediate contenta, licet non repugnet talia individua generica ad diversas species pertinere ratione inclusionis talium specierum, semper tamen de illis, quatenus individua sunt, gradus genericus non nisi mediate prædicatur, quia mediate contrahitur et convenit individuis, licet aliquando solus gradus genericus exprimat, omisso specifico, et hoc modo prædicantur illa individua generica.

Ad secund. partem argum. dicitur : Genus supremum prædicari de pluribus genere differentibus, non quatenus genera sunt, sed quatenus subalternæ; genus autem quod subalternatur alteri superiori, subicitur illi quatenus species quædam est, quia subicitur illi quatenus constat ex illo et ex differentia, quod est esse speciem. Unde genus prædicatur de pluribus, quatenus specie differunt, quia quatenus species ei subiciuntur. Et

ideo non dicuntur differre genere, nisi quæ differunt prædicamento; nam quæ sunt intra idem prædicamentum differunt penes differentias contrahentes et consequenter constituentes aliquam speciem, omnis enim differentia speciem constituit.

Ultimo arguitur, probando quod ista definitio est essentialis : Quia intentio prædicabilitatis includitur in ratione hujus intentionis, quæ est genus, ut S. Thomas dicit, in iv c. de Ente et essent., in fine. Ubi etiam addit quod prædicari convenit generi per se, cum in ejus definitione ponatur; ergo sentit prædicabilitatem essentialiter pertinere ad essentiam generis, et præsertim quia iste tractatus agit per se de prædicabilibus; ergo res quatenus pertinent ad istum tractatum essentialiter definiuntur, quando per prædicabilitatem definiuntur.

Respond. : Sensus D. Thomæ planum esse, quod prædicabilitas est de ratione generis, et per se illi convenit, et essentialiter, sumendo prædicabilitatem pro radice, non pro ipsa formali intentione prædicabilitatis. Radix autem prædicabilitatis universalitas est. Vel, si prædicabilitas sumatur formaliter, intelligitur convenire per se generi, et in ejus intentione claudi perseitate secundi modi, et tanquam passio, non perseitate primi modi, et tanquam prædicatum essentiale. In hoc autem tractatu agit Porphyrius de prædicabilibus, non prout distinguuntur ab universali, sed prout in illo radicantur, et includendo ipsam rationem universalem, non excludendo. Unde oportet quod definitiones essentielles etiam per ipsam rationem universalis tradantur.

ARTICULUS II.

Quodnam sit definitum in definitione generis, intentio ipsa, vel subiectum, vel ex utroque compositum.

Punctum hujus difficultatis sæpe a nobis attackum est, et pendet ex illa communi difficultate definiendi accidentia in concreto. Cum enim inveniatur in concreto accidentis subiectum denominatum a forma, et forma denominans ipsum, et constitutum, seu compositum ex utroque, difficile est assignare proprium et per se definitum, cui essentialiter definitio conveniat. Nam si dicamus, v. g. in hac definitione generis, quod definitum est ipsum subiectum, seu natura, cui convenit intentio generis, illi non convenit essentialiter definitio; nam, v. g., animal non habet pro essentiali ratione prædicari de multis, licet sit id quod prædicatur de multis. Neque definitum potest esse ipsa intentio, seu forma generica; hæc enim non est id quod prædicatur, sed quo natura aliqua redditur universalis et prædicatur de pluribus. Neque ipsum constitutum ex natura et intentione; hoc enim constitutum non prædicatur de pluribus specie differentibus, quia non descendit ad ipsas species conflatum illud ex natura reali et rationis, sed solum natura.

Hæc difficultas multorum ingenia torsit et in varias sententias divisit: quibusdam dicentibus definitum, in istis definitionibus, esse subiectum prout dicit ordinem ad formam; aliis e contra, quod est forma prout dicit ordinem ad subiectum; aliis denique, præsertim inter aliquos recentiores, dicentibus defini ipsam constitutum ex subiecto et forma accidentali, tanquam id cui essentialiter convenit definitio, ipsi autem

subiecto, seu substituto solum denominative.

In hoc puncto sæpe a nobis rejectum est tanquam contrarium Aristoteli et D. Thomæ, quod possit aliquid conflatum ex subiecto et accidente defini tanquam aliquid per se unum; in hoc enim oppositi auctores conveniunt quod nomine illius constituti, seu compositi ex subiecto et accidente intelligunt quidditatem aliquam resultantem ex subiecto et accidente, tanquam ex constitutivis unius tertii, quod habet subiectum tanquam partem sui, unde non prædicatur de illo, quia totum non prædicatur de parte. Et cum dicitur. Homo est albus, verificatur adjective de ipso substituto, non essentialiter et substantive, pro ipso tertio constituto. Dicimus ergo quod ex istis duobus, subiecto et accidente, non resultat aliquid unum per se et unica definitione definibile, sed ut ens per accidens, ut late supra diximus, q. v, ex mente D. Thomæ.

Et ultra ibi dicta explicatur, quia ex substantia et accidente non potest resultare aliqua quidditas per se una, quæ nec sit substantia, nec accidens; nam inter substantiam et accidens non cadit aliquid medium, dividuntur enim modis explicantibus contradictionem, scilicet esse per se, et esse in alio; illud ergo tertium, quod resultat, cum habeat substantiam partem sui, et similiter accidens, non potest esse aliqua quidditas, quæ sit sola substantia, vel solum accidens, media autem inter istas duas est impossibilis; ergo non est aliqua quidditas per se, sed ens per accidens. Si dicas quod non est una quidditas, quæ non est substantia, nec accidens, sed una quidditas, quæ sit utrumque, hoc est quod nos intendimus, quia illa quidditas, seu conflatum, si est simul substantia et accidens, non potest esse per hoc quod transeat in

unam quidditatem per se ab utroque distinctam, quæ nec sit per se accidens, nec per se substantia, cum hæc non detur. Ergo solum est substantia et accidens accidentali unione conjuncta, non essentiali et per se; plura autem accidentaliter unita sunt ens per accidens, licet conveniant in eodem subiecto, et non sunt unum constitutive, sed denominative.

Sed respondent aliqui: Quod concreta accidentium sumi possunt vel adjective, vel substantive: et adjective quidem subordinantur pluribus conceptibus, et non sunt ens per se, substantive autem accepta dicuntur unum per se, quia concipiuntur et obijciuntur ut unum, adjective autem obijciunt subiectum et formam ut plura. Unde quod sint ens per accidens, vel per se dependet ex modo concipiendi. Alii dicunt non resultare unum per accidens ex accidente et subiecto, quia veram unionem habent inter se et aliquid verum componunt. Alii quod, etiam si sit ens per accidens, defini potest, sicut definitur respublica, et exercitus, populus, et alia similia, quæ minorem unitatem habent.

Sed prima solutio inconvenienter distinguit inter nomen adjective et substantive tantum quantum ad hoc quod sit ens per accidens, vel per se; etenim quod nomen adjective teneatur, dependet ex eo quod significetur ut applicans suam adjacentiam alteri, substantive vero unum significatur ut importans secum suppositum cui in re adjacet et inheret. Cæterum quod sit ens per accidens, vel per se dependet ex unitate et identitate illius rei, quæ resultat ex utriusque combinatione; hæc autem quidditas, seu unitas, quæ resultat, non est per se una, sive significetur ut applicans adjacentiam alteri, sive significetur ut ferens secum suppositum, quia quocumque modo significetur,

quidditas ex illa forma et subiecto resultans oritur ex conjunctione accidentali extremorum, et non facit aliquam quidditatem mediam inter substantiam et accidens, quia hæc est impossibilis, nec quidditatem, quæ sit sola substantia, vel solum accidens; ergo non facit aliquid per se constitutum, sed accidentaliter denominatum, sive adjective teneatur, sive substantive.

Secunda solutio in eo deficit quod ex unione accidentali putat resultare ens unum per se; licet enim sit vera unio, non tamen est unio per se, sed secundum quid et accidentalis; ergo id quod resultat ex illa est unum solum secundum quid; qualis enim fuerit unio extremorum, talis erit unitas resultans ex illa.

Denique tertia solutio in eo manifeste peccat, quia definitio solum versatur circa quidditatem; ergo in tantum definitio est una, in quantum unam quidditatem attingit et definit; ens autem per accidens non dicit quidditatem unam simpliciter et per se, sed plures, quæ solum per accidens sunt unum; ergo non est unica definitio definibile, definitio enim definit per genus et differentiam, ubi autem sunt plures quidditates, sunt plura genera et differentie, ergo plures definitiones. Quæ ratio sumitur ex Philos., vii Met., lect. xii, apud D. Thomam.

Ex his ergo resolvo difficultatem propositam.

ER DICO PRIMO: Definitum generis non est constitutum ex subiecto et intentione generis, nec illi potest essentialiter convenire definitio. — Ita Cajetanus, super cap. de genere, et communitur Thomistæ. Relinquitur manifesta ex dictis, cum intentio generis sit accidentale prædicatum respectu subiecti, et consequenter ex illo et subiecto non resultat natura aliqua, seu quidditas per se diffinibilis.

DICO SECUNDO: Non potest defini-

tum formale, in hac definitione et cæterorum accidentium, esse ipsa natura, seu subjectum prout vestitum et subditum intentioni. — Ratio est, quia formale definitum debet esse quod ipso nomine formaliter et per se designatur; sed album v. g., non significat subjectum formaliter et per se, sed in connotato et ex consequenti; ergo. Min. prob. ex D. Thoma, v. Met., lect. ix, ubi inquit: «Nec verum est quod Avicenna dicit, quod prædicata, quæ sunt in generibus accidentis, principaliter significant substantiam, et per posterius accidens, sicut hoc quod dico album, nam album, ut in prædicamento dicitur, solam qualitatem significat, hoc autem nomen album significat subjectum ex consequenti, in quantum significat albedinem per modum accidentis.» Ita D. Thomas. Ratio autem est, quia concretum accidentis convenit cum suo abstracto in formali et per se significato, ab illo enim desumit formam qua denominatur et quam concernit; ergo concretum significat idem quod abstractum ex parte formæ dominantis, licet applicatum subjecto denominato; formale autem significatum abstracti est forma, ergo et formale significatum concreti est forma, licet addat modum existendi ejus in subjecto denominato. Subjectum autem solum importatur ut sustentans et recipiens formam, non ut pertinens ad quidditatem formæ; definitio autem intendit nobis explicare quidditatem formæ receptæ et significatæ in concreto, non subjectum recipiens, multo minus naturam ipsam recipientis subjecti declarare intendit; cum enim definitio album, non naturam corporis, sed albi definitio rationem.

DICO ULTIMO: Definitum formale et quidditativum in hac definitione (idem est de cæteris concretis acci-

dentalibus) est secunda intentio generis; id autem quod reddit suppositum definito, seu denominatum ab illo, est subjectum hujus intentionis, et ita ex consequenti et de connotato importatur in ipso definito. — Hæc est Cajetani, in cap. de genere; et cap. iv de Ente et Essent.; sequunturque communiter Thomistæ. Itaque in his definitionibus aliud est definitum formale, aliud id quod reddit suppositum definito, quia in hoc distinguitur accidens a substantia quod definitum, in substantia, a se habet suppositum et rationem quod, accidens vero illud extra se emendicat. Et constat hæc conclusio ex D. Thoma, ubi dicit concretum accidentis significare solam formam, ut album qualitatem, non autem habere subjectum tanquam partem significationis suæ, ut patet v. Metaphys., lect. ix; et viii Metaph., lect. iv, § *Determinat* etc. Et vii Met., lect. i.

Nec sufficit respondere quod Arist. et D. Thomas solum voluerunt quod concretum accidentis non significat determinate subjectum hoc, vel illud, sed in confuso, formam autem determinate significat; nec enim negari potest quod concretum accidentis subjectum nobis representet, et non solum formam. Sed hæc solutio stare non potest, quia non negat D. Thomas per nomen concretum significari subjectum, sed dicit non significare illud principaliter, sed ex consequenti, ut patet in v. Met., lect. ix, contra Avicennam, et quod non significat illud ex æquo et ut partem significationis, in vii Met., lect. i; ergo sive significet subjectum in communi, sive non, tamen apud D. Thomam id quod nomine albi importatur ut subjectum (quod certum est in confuso, et non determinate hoc, vel illud subjectum significari) non principaliter, sed ex consequenti significatur, et ut sub-

jectum sustentans formam; ergo non est principale et per se definitum, sed reddens suppositum definito, et ex consequenti importatum.

Denique videri potest quam luculenter hanc doceat concl. S. Thomas, vii c. de Ente et Essent., ubi inquit: «Quia essentia per definitionem significatur, oportet quod eo modo accidentia habeant essentiam quod habent definitionem. Definitionem autem habent incompletam, quia non possunt definiri, nisi ponatur subjectum in eorum definitione, et hoc ideo est quia non habent in se esse absolutum per se a subjecto.» Ponnit deinde S. Thomas differentiam inter formam substantialem et accidentialem: «Quod illa adveniens materię constituit essentiam quamdam, et ideo forma est pars essentiæ completæ; forma autem accidentalis cum subjecto non facit unum per se, sed per accidens, et ideo ex eorum conjunctione non resultat essentia quædam, sicut ex materia et forma, et ideo accidens neque rationem completæ essentiæ habet, neque pars est completæ essentiæ, sed sicut est ens secundum quid, ita essentiam habet secundum quid.» Igitur apud D. Thomam definitio accidentis semper incompleta est, sicut et ejus essentia, quia est essentia dependens ab aliquo extra se, scilicet a subjecto, quod reddit suppositum ipsi definito, non autem pertinet, nec intrat quidditatem definiti. Et hæc est ratio quare dicuntur accidentia definiri per additionem, ut loquitur Philosophus, vii Met., tex. xvii, lect. iv, apud D. Thomam, quia definiuntur per aliquid, quod est extra essentiam definiti, scilicet per subjectum; distinguitur enim in accidentibus quod quid ab eo *cujus est*, ut ibidem text. xx, dicit Aristoteles, et lect. v D. Thomas. Aliud est ergo de-

finium formale et quidditativum in accidentibus concretis, aliud suppositum definito.

Et ex hoc sumitur fundamentum conclusionis, quia prædicata quidditativa et formalia accidentis sistunt in ipsa forma accidentali, nec subjectum ad quidditativum prædicatum pertinet, licet ea sustentet et recipiat. Ergo definitum quidditativum et formale in his definitionibus ad subjectum non transit, sed in ipsa forma sistit, definitum enim formale et quidditativum est illud in quo prædicata formalia quidditativa includuntur. Sed quia talis forma et talia ejus prædicata quidditativa non definiuntur in statu separationis et abstractionis a subjecto, sed cum modo existendi in subjecto, ideo subjectum ex consequenti in eorum definitione ponitur ut reddens suppositum definito, non ut prædicatum ejus quidditativum. Et ita aliud est definitum quidditativum et formale, aliud in quo invenitur hoc definitum illique reddit suppositum. Hoc est subjectum seu natura, illud forma seu intentio in hac definitione generis.

Solvuntur argumenta.

Primo arguitur argumento supra posito in introductione difficultatis, quia intentio generis non est id quod prædicatur de pluribus speciebus essentialiter, cum non descendat ad illas, sed est id quo natura prædicatur; ergo non convenit ei definitio data. Unde etiam quando dico in concreto: Petrus est albus, non prædico de illo albedinem, sed prædico habens albedinem; hoc autem quod est habens albedinem, non est sola qualitas, sed subjectum affectum qualitate; ergo illud est definitum, sicut illud est significatum per ly album.

Resp. : Intentionem non esse id quod prædicatur, ut suppositum talis intentionis et res prædicata, et ideo neque convenit illi definitio ut supposito definitionis, sed solum ut rationi, seu formæ prædicandi de multis. Unde in definitionibus accidentium concretorum non invenitur definitum ut *quod* essentialiter, sed denominative, cum redditur suppositum definito per aliquid extrinsecum; nec etiam ferunt ex se suppositum accidentia, et ideo definitiones eorum dantur per additionem, quia in eis aliud est *quod quid*, aliud *cujus est*, ut ex Philosopho et D. Thoma supra diximus. Cur autem definitiones istæ tradantur de id *quod* denominatur tale, non per id *quo* est tale, cum huic soli essentialiter conveniat definitio, et solum sit formale definitum? Ratio est quia accidentia habent esse incompletum et dependens a subjecto denominato, non in se subsistens; unde melius exprimitur ista dependentia et imperfectio accidentis definiendo illa per subjectum, *quod* denominative est tale, quam solum per seipsum significatum, ut *quo*. De qua ratione videatur S. Thomas, VII Met., lect. IV; et c. VII de Ente et Essent. Et deinde ut congrueret hoc ipsi modo significandi. Cum enim accidens definitur in concreto, ubi significatur subjectum, ut reddens suppositum definito, inconvenientius diceretur tale significatum esse id *quo* aliquid est tale, ubi solum significatur ratio abstracta, quam id *quod* est tale, licet solum denominative ei conveniat definitio. Et quando dicitur Petrus albus, ly albus significat quidem habens albedinem, et non albedinem in abstracto; sed non ex æquo utrumque, sed albedinem de formali, subjectum vero quod est habens, de connotato et pro materiali, ratione cujus verificatur accidentaliter de subjecto cui applica-

tur, quia identificatur in supposito cum illo, unde similiter habens albedinem est definitum, sed non ex æquo, albedo formaliter, ly habens denominative et ut intrins per additionem in definitione.

Secundo arguitur, argumento supra facto, q. V, art. V, quo aliqui hic utuntur: quia scilicet album bene definitur sic: Est corpus disgregativum visus, vel est habens albedinem; ergo non sola qualitas, sed constitutum ex qualitate et subjecto est definibile. Hujus solutionem vide præfato loco, argum. ult.

Tertio arguitur: In definitione generis non potest importari subjectum unum; ergo neque principaliter, neque ex consequenti illud importat. Consequentia patet, quia subjectum intentionis generis, si non importatur ut unum, sed ut plura, hoc ipso non bene definitur per modum unius, dicendo id *quod prædicatur*, sed erunt plura, quæ prædicantur. Antecedens vero manifestum est, quia id quod substernitur naturæ generis non est unum, nec potest unico conceptu concipi, substernitur enim intentioni generis tam ens reale, quam rationis, tam accidens, quam substantia; ergo non est unum subjectum.

Resp. : Multos torqueri isto argumento. Sed tamen, meo videri, in omnium sententia solvendum est, sive subjectum importetur ex parte principalis definiti, sive ut denominative definitum, et ex consequenti importatum. Et eadem difficultas inveniri potest in quocumque concreto importante subjectum valde amplum, ut verum, bonum, intelligibile etc., quorum subjectum tam in ente reali invenitur, quam in ente rationis, in substantia et in accidente. Dico ergo quod in illo concreto non importatur subjectum unum unitate naturæ, vel esse, sed unitate capacitatis et receptibilita-

tis illius formæ, seu intentionis. Quidquid enim habet capacitatem illius formæ, per modum unius subjecti, hoc est unius receptibilis, significatur, licet sint diversissimæ naturæ; sicut dicunt Theologi quod in illis verbis: Hoc est corpus meum, per ly *hoc* intelligitur contentum sub speciebus, id est quidquid sub illis speciebus esse potest, sive sit corpus vivum, sive mortuum, sive panis, sive homo, sic nomine subtrati generis intelligimus quidquid est capax generalitatis, sive sit reale, sive non, dummodo conveniat in hac ratione capacitatis, etsi non conveniat in quidditate naturæ et unitate.

Quarto arguitur: Si intelligamus definiri hic constitutum ipsum ex subjecto et forma, essentialiter explicatur omne quod pertinet ad rationem generis; explicatur enim et res prædicata denominative et forma, qua redditur prædicabilis; ergo melius quadrat toti ipsi definitioni tale conflatum pro definito.

Et confirm.: Quia totum illud constitutum subordinatur unico conceptui ultimo; ergo est unicum definibile. Consequentia patet, quia ideo ens per accidens non est definibile, quia non est una quidditas, sed plures; ergo a contrario sensu, si est unum, utpole unico conceptui subordinatum, definibile est per se. Antecedens vero probatur; tum quia concretum hoc album est unius conceptus; ergo et constitutum ipsum ex albedine et corpore, nec enim plura inveniuntur in concreto quam in constituto; tum etiam quia tam illud concretum accidentale, quam constitutum potest ordinari ad unicam operationem, scilicet album ad disgregandum, calidum ad calefaciendum; ergo unico conceptui subordinari potest.

Resp. : Quod in illo constituto explicatur quidem totum, quod est in genere, sed non ex æquo et tanquam

pertinens essentialiter ad ipsum genus, sed subjectum ut denominatum, et intentio ut forma, qua formaliter constituitur genus. Quod vero ex illis duobus resultat una tertia quidditas, quæ essentialiter sit definibilis hac definitione generis, hoc est impossibile, ut vidimus, neque melius explicat definitum generis, aut definitio illi quadrat, quia neque est id quod prædicatur, quia intentio non descendit cum natura ad inferiora, neque est id quo prædicatur, quia natura non pertinet ad formam qua aliquid redditur prædicabile, sed ad rem prædicatam, unde ex natura et intentione neque fit quidditas quæ sit genus ut *quod*, neque ut *quo*. Explicatur autem utrumque quando non sumitur pro constituto, sed formaliter pro forma, et denominative pro subjecto.

Ad confirm. resp. : Quod concretum accidentis subordinatur unico conceptui, importando subjectum et formam non æque principaliter, sed formam essentialiter et formaliter, subjectum vero materialiter et ut denominatum; et sic sub isto conceptu definiri potest, nec se habebit ut ens per accidens, sed definietur eo modo quo subordinatur illi conceptui, scilicet ut forma sit ipsum definitum formale, et subjectum denominativum. At vero constitutum ex albedine et corpore, et forma et accidenti, includit utrumque æque essentialiter, et ut constituitur unum tertium, et hoc modo est ens per accidens, quia resultat ex extremis accidentaliter unitis, nec quidditas una resultare potest, quæ non sit substantia, neque accidens, sed utrumque simul. Concretum vero non dicit quidditatem aliquam resultantem, sed ipsam formalem quidditatem accidentis habentem subjectum non ut partem, seu extremum componens, sed ut materiale

a se denominatum, et in quo habet statum essendi non abstracte, sed concrete.

Ult. arguit. : Sola natura est, quæ prædicatur de inferioribus, seu natura secundum se, ut dicit S. Thomas, iv cap. de Ente et essentia; ergo licet talis natura habeat relationem et intentionem generis, tamen definitum directe erit ipsum substratum intentionis, quia huic soli essentialiter convenit definitio, scilicet prædicari de pluribus. Nec potest dici quod illi convenit prædicari denominative, non formaliter et essentialiter, natura enim generica, v. g., animal non denominative, sed essentialiter de inferioribus prædicatur.

Resp. : Verissimum esse quod natura est id quod prædicatur essentialiter de inferioribus ex parte rei prædicatæ, ipsa tamen prædicabilitas et status universalitatis, quo prædicatur de pluribus, denominative convenit nature. Variatur autem appellatio cum dicitur : Non prædicatur denominative, sed essentialiter, ergo non convenit illi denominative prædicari de pluribus; aliud est enim quomodo prædicabilitas conveniat nature, aliud quomodo natura de inferioribus prædicetur eisque conveniat. Natura non convenit inferioribus denominative, ipsi tamen nature denominative convenit prædicabilitas, seu universalitas ut de inferioribus essentialiter prædicetur, non quoad rem prædicatam, sed per modum universalis et superioris, sine qua tamen universalitate invenitur essentia. Ratione autem rei quæ prædicatur, dicit D. Thomas naturam secundum se prædicari de inferioribus.

ARTICULUS III.

Quomodo genus dicatur totum potentiale et a materia desumi.

Ut aliqua natura sit genus aliquas requirit conditiones, quæ in hoc articulo explicandæ a nobis sunt. Prima, quod se habeat ut totum respectu inferiorum. Secunda, quod non dicat totam naturam actualiter et explicitè, sed partem. Tertia, quod dicat partem nature magis potentialem, ratione cujus dicitur genus totum potentiale. Quarta, quod desumatur a materia, differentia vero a forma.

Quomodo genus sit totum et pars.

Duo oportet advertere : Primum est quod in universalibus ratio totius et partis duplici ratione consideratur. Primo, ex modo concipiendi; secundo, ex parte rei conceptæ et significatæ. Ex parte modi concipiendi omne universale dicit rationem totius et non partis respectu suorum inferiorum, siquidem tali modo concipi debet quod possit prædicari de quolibet inferiori; si autem conciperetur per modum partis respectu illorum, non posset de illis prædicari, quia omne totum est majus sua parte, et omnis pars minor suo toto. Unde, si significatur per modum partis respectu alicujus, hoc ipso ex modo significandi significatur ut minus illo, et consequenter non est ipsum totum, atque adeo non prædicatur de illo, prædicatio enim significatur per verbum *est*, quatenus hoc est illud. Talis ergo ratio totius ex modo concipiendi omni universali et omni prædicabili communis esse debet, et sic non pertinet specialiter ad rationem generis.

Ex parte autem rei significatæ, seu conceptæ, ratio totius et ratio partis consideratur secundum quod constituunt ipsam quidditatem, vel ipsa quidditas consideratur ut constituta; et hoc modo solum in tribus primis prædicabilibus invenitur ratio totius et partis, quia genus et differentia concurrunt ad componendam speciem, et ideo designant partes illius, species autem est ipsa quidditas totalis et integra, ex genere et differentia constituta. Unde licet genus et differentia ex modo concipiendi, tanquam universalis habeant rationem totius, ex parte tamen rei, quam explicant, non totam quidditatem explicant, sed partem.

Secundum, quod advertimus, est quod in metaphysica compositione proprie non sunt partes, sicut in physica, sed gradus. In compositione enim physica conjunguntur duæ partes separabiles, sicut patet quod materia modo est sub una forma, modo sub alia, et forma rationalis etiam est sine materia, unde ex illis partibus ita componitur totum, quod una pars non includitur in alia, nec prædicatur de alia, nec de toto, non enim dicimus quod anima est corpus, vel homo, vel e contra. At vero partes metaphysicæ non sunt res distinctæ componentes unum totum, sed diversæ designationes ejusdem rei penes magis et minus determinatum, ut S. Thomas docet, in tertio capite de Ente et essentia. Quare cum isti gradus metaphysici solum differant penes designationem magis vel minus determinatam ejusdem rei, non possunt proprie importare partes, quæ realiter inter se sint distinctæ, sed idem totum magis vel minus designatum, et magis vel minus determinatum; unde eadem res, seu idem totum ut exprimens, seu designans rationem animalis, quæ est minus de-

terminata, et idem totum ut designat rationale, quæ est ratio magis determinata, componunt hominem, qui exprimit integram rationem quidditatis humanæ. Qua ratione venit intelligendum idem S. Doctor, in 1, dist. xxv, q. 1, art. 1, ad 2, ubi dicit quod homo non est ex animali et rationali, sed animal rationale, quia scilicet non est ex illis, ut ex partibus distinctis, bene tamen, ut ex gradibus diversimode designantibus eandem rem.

Ex quo colligitur quod genus non dicitur pars physica, sed metaphysica, quæ simul potest esse totum : pars quidem in quantum explicat et designat unum tantum constitutum quidditatis specificæ; totum vero in quantum implicite ex ipso modo significandi et concipiendi dicit totum quod est in inferiori, de quo prædicatur. V. g., animal ex parte rei significatæ solum designat et explicat rationem sensitivam, ubi non explicatur omne quod pertinet ad essentiam hominis, vel equi, aut cæterarum specierum, sed tamen implicite dicit quidquid est in homine vel in equo, quia ita dicit formam sensitivam explicando solam rationem sensitivi, quod non excludit omne aliud quod tali formæ sensitivæ conjungi potest, et sic dicit quamcumque formam quæ sensitiva est, sive solum sit sensitiva, sive aliquid amplius habeat. Et hoc quod est non excludere omne aliud, quod tali formæ sensitivæ conjungi potest, est illud implicite continere. Quod si significaretur forma illa animalis, vel generica cum tali præcisione quod excluderet quodcumque aliud quod non est forma sensitiva, sicut quando significatur nomine abstracto animalitatis, tunc non posset prædicari de inferioribus in concreto, ut supra, Q. v, late diximus.

Unde solvitur illa quæstio : An

genus prædicetur ut totum, vel ut pars de inferioribus. Constat enim ex dictis quod genus prædicatur ut totum ex parte modi concipiendi, sed ex parte rei prædicatæ non explicat nisi partem quidditatis illius rei de qua prædicatur. Quando enim prædico animal de homine, id quod explicatur nomine animalis est ratio formæ sensitivæ, modus autem quo prædicatur est absolute dicendo totum quod est in homine, quatenus implicite involvit non solum formam sensitivam cum exclusione ulterioris perfectionis, sed dicit quidquid est sensitivum, etiam si aliud ulterius habeat, et hac ratione est simpliciter ipsum totum. Et sic conciliantur sententiæ, quæ in hac parte videntur esse oppositæ, nec rationes unius et alterius amplius probant.

Quomodo genus sit totum potentiale.

Ut non oriatur confusio in nomine totius potentialis oportet advertere non accipi hic totum potentiale ut distinguitur a toto essentiali, quomodo dici solet quod totum potentiale dividitur in partes potestativas de quibus non prædicatur, totum autem essentialis dividitur in partes subjectivas de quibus dicitur. Sed genus dicitur totum potentiale, ut opponitur toti actuali, quia non explicat totum actualiter constitutum, sed partem illius ulterius actuabilem et contrahibilem, atque adeo potentialiter se habentem.

De hoc ergo toto potentiali duo restant explicanda. Primum: Respectu quorum dicatur genus esse potentiale et implicitum, et consequenter utrum ista potentialitas illi conveniat in quantum totum, vel in quantum pars? Secundum: Quid sit illud actuale, comparatione cuius genus dicitur potentiale?

Ad primum, resp.: Primo, genus dici potentiale in quantum importat aliquam rationem communem contrahibilem per additionem alicujus differentię, quæ actu non includitur in illa ratione superiori, sed in potentia. Sed hoc commune est omni univoco, etiam ipsi speciei, ad differentiam transcendentium et analogorum, quæ in ipsis differentiis imbibuntur. Unde transcendentibus non additur aliquid quasi extraneum, quia in omni re includuntur, eo quod transcendentia sunt. Et hac ratione non perfecte abstrahunt a suis inferioribus, ut dicemus, quæst. xiii. Univocum autem, quia perfecte abstrahitur ab inferioribus, neque includitur in ipsis differentiis, dicitur in potentia manere ad illas.

Secundo, dicitur speciali modo genus esse quid potentiale respectu compositionis metaphysicæ, quia in ipsa quidditate specifica genus designat partem contrahibilem per differentiam, et sic magis indeterminatam et potentialem, differentia autem dicit partem contrahentem et determinantem, et ideo prædicatur per modum qualis, licet essentialiter, quia quod determinat et afficit alterum quasi qualificat illud; et ita genus potentialiter se habet respectu differentię contrahentis, sicut materia respectu formæ, et respectu totius constituti, tanquam incompletum respectu completi.

Ex quo patet an genus sit dicendum totum potentiale, vel pars potentialis. Utrumque enim debet dici secundum diversas considerationes. Nam cum partes metaphysicæ non sint proprie partes, sed gradus, vera autem sunt ipsum totum implicite et non totaliter explicatum quoad quidditatem, sicut explicat species, ideo genus quando consideratur ut pars etiam est totum, sed de illo toto non explicat totum, sed

partem, seu gradum designabilem et complebilem ulteriori actualitate, quæ est differentia. Unde ex parte quidditatis, quam explicat, comparative ad differentiam pars potentialis est, respectu autem speciei inferioris, totum potentiale est, id est totum quod est in specie non totaliter designatum et explicatum, sed indeterminate acceptum.

Ad secundum vero, quod proposuimus, explicandum, respond.: Prædicatum actuale, in ordine ad quod sumitur major vel minor potentialitas generis, esse ultimam differentiam specificam, quæ reddit quidditatem aliquam ita formatam et determinatam, quod non est amplius contrahibilis, nisi per differentias individuales, quæ non faciunt differre formaliter et quidditative, sed materialiter et numericè, ut amplius explicabitur, quæst. ix.

Quid sit genus desumi a materia et differentiam a forma.

Vulgare est hoc axioma, licet non eodem modo applicari possit omnibus naturis, quæ generis intentionem subeunt. Quædam enim naturæ sunt compositæ ex forma et materia. Quædam sunt formæ tantum, licet dependentes a materia, sicut accidentia. Quædam neque compositionem habent ex materia, neque ordinem ad illam, sicut angeli. Et de istis omnibus, quomodo genus sumant a materia, et differentiam a forma, agit D. Thomas, vi et vii cap. de Ente et essent.; et Opusc. xlii, c. iv et v; et I p., q. l., art. ii, ad 1; et q. de Spiritualibus creaturis, art. i, ad 24; et vii Met., lect. ix; et viii Met., lect. iii; et alibi frequenter.

Est ergo considerandum quod, quando dicimus genus sumi a materia, differentiam a forma, non est

sensus quod genus dicat solam materiam, et differentia solam formam, sed quia forma est principium differentię a qua illa desumitur; sicut cum dicimus principium individuationis esse materiam signatam, non est sensus quod individuatō consistat formaliter in materia signata, sed quod inde tanquam ex radice sumatur, ut notat S. Thomas, vi cap. de Ente et essent. Et hoc constat manifeste, quia genus, ut sæpe probatum est, dicit totam essentiam ejus de quo prædicatur; ergo non dicit solam materiam, nec differentia solam formam. Sic enim non differrent partes physicæ et metaphysicæ.

In gradibus ergo genericis et specificis, seu differentialibus, distinguendum est id quod habent de potentialitate, et id quod explicat de actualitate; sicut animal, v. g., actualiter explicat formam sensitivam, et potentialiter involvit ea quæ tali formæ conjunguntur.

Dico ergo quod in ipso gradu generico non importatur pura potentialitas, sicut in materia prima, sed aliquid etiam determinatæ actualitatis et quidditatis, licet non omnino completæ et determinatæ; et ideo non debet desumi proxime ratio generica a sola materia, quæ est pars physica, sed ab eo quod materiale est, seu potentiale in unaquaque re, sive sit composita, sive simplex. Unde etiam in rebus compositis diximus quod ab eadem forma sumuntur omnes gradus, materia vero non dat gradum, sed recipit, et informatur ab illo; remote tamen potest sumi in rebus compositis genus a materia, quatenus est principium omnis potentialitatis, et ita forma secundum gradum perfectum informans materiam, illamque relinquens informabilem ab ulteriori gradu, dicitur radix et principium generis etiam ex parte ipsius mate-

riæ sic informabilis. Ita sumitur ex D. Thoma, loco citato de Spirit. creat., ubi inquit: « Quod genus sumitur a materia, ita tamen quod per materiam non intelligatur materia prima, sed secundum quod per formam recipit quoddam esse imperfectum et materiale respectu esse specifici, sicut esse animalis est imperfectum et materiale respectu hominis. » Et similiter in cap. vi de Ent. et essent.: « In sensibilibus, inquit, genus sumitur ab eo quod est materiale in re; differentia vero ab eo quod est formale in ipsa. Unde dicit Avicenna quod forma, in rebus compositis ex materia et forma, est differentia simplex, non autem ita quod ipsa forma sit differentia, sed quia est principium differentie. » Itaque genus non sumitur a sola materia prima nuda, sed a materia ut habente esse imperfectum a forma, et materia sic habens esse imperfectum dicitur materiale respectu gradus perfectioris; genus enim dicit naturam aliquam determinatam, licet nondum perfectam omni perfectione, materia autem secundum se nullum determinatum gradum dicit, nec determinatam actualitatem, est enim in potentia ad omnem actualitatem substantialem, ut in Physicis latius probabitur. Et dato quod ipsa habeat aliquam actualitatem substantialem, tamen manifeste constat quod a forma recipit non tantum ultimam actualitatem et gradum, sed diversos gradus et perfectiones magis vel minus determinatas. Unde genera illa, quæ istis imperfectioribus gradibus correspondent, non possunt a materia nuda desumi, sed a materia informata secundum rationem et gradum imperfectiorem ad ipsam ut perfectiori gradu et ratione informabilem.

Quando autem dicit D. Thomas,

Opus. XLII, c. II: « Quod potentialitas totius compositi in rebus materialibus est a materia, ideo sumitur genus ab ea, perfectio vero totius est a forma, ideo a forma sumitur differentia »: et I p., quæst. I, art. II, ad 1, inquit: « Quod in rebus materialibus aliud est quod determinat specialem gradum, scilicet forma, et aliud quod determinatur, scilicet materia », atque adeo videtur affirmare quod genus a sola materia sumatur, differentia a sola forma.

Respond.: Sensus D. Thomæ ex ejus verbis perspicuum esse. Videlicet materiam in compositis esse primam radicem potentialitatis; et sic, licet gradus genericus sumatur a forma pro ea parte, qua gradus dicit actualitatem, tamen potentialitas generis ad materiam, ut ad radicem devolvitur, licet proxime desumatur non a materia nuda, sed ab eo quod materiale est respectu ejus quod formalis et perfectius; et hoc materiale vocat D. Thomas materiam, illud formalis, formam, non materiam nudam, a qua sumatur genus.

At vero in rebus non compositis, scilicet in angelis, qui non conveniunt in materia cum corporibus (ideoque aliquando dicuntur differre genere ab illis, id est materia, quæ est genus physicum), non verificatur quod genus sumatur a materia etiam remote, quia carent illa, sed sumitur ab eo quod potentialius est et quasi materiale in talibus substantiis. Hoc autem, ut dicit S. Thomas, VI cap. de Ente et essentia, et I p., quæst. I, art. III, ad 1, est ipsa intellectualitas, seu immaterialitas precise, vel indeterminate accepta, id est quatenus intellectualitas finita et limitata, et in potentia ut per majorem vel minorem accessum et participationem actus puri sit perfectior, vel imperfectior: hoc enim præbet rationem differentie et gra-

dualis perfectionis, quatenus uniformis unus intellectus intelligit quam alius, et sic similior est Deo, magisque ad illum accedit. Denique in accidentibus, genus etiam non sumitur a materia sibi intrinseca, quia ea carent, sed ex diversa habitudine ad substantiam, ut dicemus in ante-prædicamentis; sicut quantitas dicitur ex eo quod respicit substantiam mensurando per modum extensionis, qualitas afficiendo per modum virtutis, vel ornatus, et sic de aliis. Differentie vero sumuntur vel ex propriis subjectis, a quibus accidentia propria oriuntur, vel ex effectibus talium accidentium eas desumimus, quasi a posteriori, quia proprias differentias ignoramus. Videatur D. Thomas, VII cap. de Ente et essentia.

Dices: Non potest ex eodem principio et radice desumi genus et desumi individuatio, cum genus sit maxime indeterminatum, individuum ultimo determinatum; ergo inconvenienter dicitur genus sumi a materia, cum in sententia D. Thomæ ab ea sumatur individuatio.

Respondetur utrumque convenire materiæ secundum diversos respectus et considerationes. Nam materia respicit formam tanquam subiectum primum et potentiale, quod scilicet est in potentia ad formam ejusque gradus recipiendos, non habet autem ipsa materia ulterius aliud subiectum in quo recipiatur. Unde, respectu formæ habendo potentialitatem, relinquit indeterminationem et indifferentiam ad recipiendum gradum imperfectum unius formæ, et ulterius alium perfectiorem, usque ad ultimum, quod est esse radicem et principium generis. Quia vero, recipiendo formam, ita est subiectum ultimum quod est ulterius incommunicabile alii subiecto, ratione hujus ultimæ incommunicabilitatis est principium individua-

tionis, quod non est amplius commune pluribus, nec communicabile.

Quæ naturæ sint capaces generis.

Respondeo: Omnes illæ, quæ directe possunt esse in prædicamento, sive reali, sive rationis, sive sint accidentis, sive modi, vel substantiæ. Itaque omne ens, quod habet modum, seu rationem totius, constans ex metaphysica compositione, est capax habendi genus et differentiam, quod per modum totius prædicet de illo partem quidditativam; quæ autem solum sunt partes simplices, sive physicae, ut materia et forma, sive integrantes, et similiter differentia, non habent per se rationem generis, sed solum reductive. Quæ est sententia S. Thomæ, in III, dist. VI, quæst. I, art. I, ad 1; et Opusc. XLII, c. X; Cajetani, in cap. de specie; et aliorum.

Ratio ad excludendum partes physicas et integrantes ea est, quia istæ partes non possunt habere genus supremum; ergo neque subalternum, quia, cum in generibus non sit procedere in infinitum, oportet sistere in uno, et illud erit supremum. Antecedens probatur: Quia si haberent supremum genus, vel illud est substantia completa, quæ est genus supremum prædicamentale, vel incompleta. Completa esse non potest, quia hæc non prædicatur vere de partibus, ergo neque generice. Incompleta esse non potest, quia hæc imbibitur in quacumque differentia, et sic etiam in ipsis differentis partium imbibetur, nam etiam sunt aliquid incompletum, atque ita transcendentaliter se habet, non vero per modum generis, quod debet esse extra conceptum differentiarum. Et simile argumentum potest fieri de corpore et vi-

venti etc. In accidentibus autem non est necesse facere hoc argumentum, quia non habent partes, sed sunt formæ simplices; si tamen haberent, idem argumentum fieret.

Ratio vero ad excludendum differentias a ratione generis ea est, quia sequeretur processus in infinitum. Nam si rationale, verbi gratia, habet genus, debet contrahere illud per aliam differentiam, omne enim genus per differentiam contrahibile est. Rursus illa differentia sic contrahens haberet etiam suum genus, non enim est major ratio de una, quam de alia; ergo contraheretur per aliam differentiam: et illa rursus haberet aliud genus et differentiam, et sic in infinitum. Non ergo differentie habent directo genus, sed reducuntur tanquam ad latus.

Ex hoc tamen non inferas abstracta substantiarum non esse genera et species, quia, licet significantur per modum partis, sunt tamen formæ totales, habentque compositionem ex genere et differentia, sicut humanitas respectu animalitatis et rationalitatis. Unde non sequitur idem inconveniens, quod in aliis partibus.

Quod si objicias: Nam partes istæ et differentie habent aliqua prædicata superiora quidditativa præter ens; habent enim convenientiam magis cum una parte, quam cum alia, sicut forma leonis magis convenit cum forma bovis, quam cum forma lapidis; ergo possunt habere genus, quod est prædicatum superius tanquam id, in quo conveniunt, et similiter suam differentiam.

Et confirm.: Nam materia cælestis et sublunaris differunt specie secundum sententiam S. Thomæ, 1. p., q. LXVI, art. II; ergo unaquæque habet suam speciem distinctam; et consequenter habent genus in quo conveniunt, et differentiam qua dividuntur.

Resp.: Quod partes istæ habent prædicata superiora quidditativa, sed quia per se non sunt aliquid totum et completum, non constituunt directe speciem. Et consequenter neque directe habent genus, sed totum hoc habent reductive, sicut incompletum reducitur ad completum; imo magis istæ prædicationes in talibus partibus et incompletis entibus sunt transcendentales, quam genericæ, quia includuntur in ipsis differentiis, quod non convenit generi. Et ita non sufficit habere prædicata superiora quidditativa ad hoc ut sint generica, sed oportet quod transcendentales non sint, sed extra differentias se habeant.

Et si quæras de hac prædicatione: Hæc forma est forma; hæc manus est manus, etc., an sit speciei de individuo? Resp.: Hoc non esse, nisi secundum quid et reductive, sicut cum dicitur: Hæc persona est persona, hoc individuum est individuum, quia ibi non prædicatur natura, sed aliquid naturæ, et, licet sit prædicatio essentialis, est tamen incompleta, et consequenter reductive pertinens ad completam.

Ad confirm. respond.: Materiam cælestem et sublunarem esse diversæ speciei modo incompleto, quia scilicet non dicunt ordinem et capacitatem ad easdem formas, et ita una materia non transit de una forma ad aliam. Ista tamen diversitas capacitatum non addit aliquam differentiam, quæ per modum actualitatis determinet et constituat materiam, cum utraque sit pura potentia, atque ita in ipsismet differentiis utriusque materiæ includitur potentialitas ipsa, quæ constituit materiam in communi, et substantia, quæ de illis prædicatur, est substantia incompleta, quæ prædicatur magis transcendentaliter quam genericæ, ut dictum est. Et eodem modo intelligitur materiam

habere rationem naturæ, et alia prædicata quidditativa, scilicet modo incompleto transcendentali, non generico.

QUÆSTIO VIII.

DE SPECIE PRÆDICABILI ET SUBJICIBILI.

Correlativum generis est species, de qua genus prædicatur, ipsa autem ulterius de individuis prædicabilis est, et ideo includit duplicem respectum, subjicitilitatis ad genus, superioritatis ad individua. Et ideo, ad explicandum exacte hoc secundum prædicabile, uterque respectus explicandus est.

ARTICULUS I.

Utrum species constituatur in ratione speciei per rationem subjicitibilis, vel prædicabilis.

Suppono utroque modo definiri speciem à Porphyrio. Quatenus subjicitibilis, dicitur illa, quæ sub assignato genere collocatur, et de qua genus prædicatur in quid. Definitur autem quatenus prædicabilis, quæ de pluribus differentiis numero in eo quod quid prædicatur. Ubi explicatur unica habitudo ejus, non ad sibi superius, sed ad sua inferiora, respectu quorum superius est. Et obiter nota quod non est vitiosus circulus in definitionibus Porphyrii, cum definit genus per respectum ad speciem, de qua prædicatur, et speciem per respectum ad genus cui subjicitur. Tum quia inter correlativa mutua, qualia sunt genus et species, necessario intervenire debet iste mutus respectus, sine vitio circuli, hoc ipso quod mutua sunt, et consequenter mutuo in

definitione utriusque includi debet alterum, ut dicemus infra, q. XVII, artic. VI. Tum quia species non illa tantum definitione definitur, scilicet per respectum subjicitilitatis ad genus, sed etiam alia, scilicet prædicabilitatis ad inferiora, et sic non præcise notificatur per genus, sed alia via. Ubi quæque autem aliquid supponitur notificatum et definitum alia definitione, et alia via quam per illud, cum quo circulariter definitur, non committitur circulus formalis, sed materialis tantum, qui vitiosus non est, eo quod non idem per idem tantum notificatur, sed aliunde notificatum aliter suum notificans et definiens manifestat, ut in lib. Posterior., quæst. XXV, amplius dicemus.

Cum ergo in hoc secundo prædicabili concurrat duplex ista intentio prædicabilis et subjicitibilis, difficultas est in duobus. Primum: Quænam ex istis intentionibus constituat formaliter secundum prædicabile? Secundum: Quomodo una se habeat erga aliam, an omnino dispartate, an ut propria passio et quid consequens, vel modificans aliam? Est autem certum istos respectus, seu intentiones esse diversas relationes, nam habent distinctos terminos et fundamenta. Terminus enim subjicitilitatis est ipsum superius, cui subjicitur, fundamentum vero inferioritas, seu dependentia ab illo; at vero terminus prædicabilitatis, seu universalitatis sunt ipsa inferiora, de quibus prædicantur, fundamentum vero ipsius sumitur ex ipsa communitate naturæ, in qua conveniunt illa inferiora, quæ communicabilis et superior est illis. Sunt ergo diversa fundamenta et termini istarum relationum; a fundamento autem et termino sumit relatio suam unitatem, vel diversitatem. Et licet ipsa ratio, seu intentio speciei non pluribus relationibus, sed unica constituatur, potest tamen plures